МОЛОХ 1

Здоровий, чорний, кудлатий, з довгими міцними кістлявими руками, сам кістлявий, як кістяк, прийшов він небажаний, некликаний. Ішов він повагом, часто зупиняючись, як старий підтоптаний дід, і куди не приходив — залишав за собою жах, муки й смерть.

Жах, муки й смерть!

І на лиці його, зарослім, і сухім, і плисковатім, не було ні гніву, ні жалості, ні радості, ні горя.

Ревла й падала худоба, вили й дохли собаки, стогнали, плакали і тужили люди — старі й середні, молоді й малі, жінки й чоловіки.

І мерли...

Одчиняли церкви, виносили ікони, хрести, корогви, палили безліч ладану і смирни, падали навколішки і молили палко Небо.

І мерли...

І зривались прокляття, й скреготіли зубами оскаженілі люди, а Небо мовчало; стогнала Земля, і замовкало навіки багато людей.

А він ішов: німий і кістлявий, далеко захоплював своїми руйновничими руками, і на його зарослім і сухім лиці не було ні гніву, ні жалості, ні радості, ні горя.

Скрізь маячили похилені, розкриті до кроков і лат хати. З обваленими стінами нагадували кістяки якихсь великих істот, а в них чувся стогін... довгий, і рівний, і тяжкий, якому нема ні запомоги, ні краю, ні впину.

Здавалось, якийсь здоровий і лютий хижак притьмом наскочив на них, обшматував одразу все м'ясо... і обшматував так швидко, що не встигли замерти серця, і вони ще бились у клітках ребер, і через те чувся їх нелюдський протяжний стогін.

І було схоже на кладовище, на якому ховали ще живих людей.

У тих кістяках, як в агонії, один через одного і поміж сухими ребрами, лазили, як черви, люди.

Лазили то прудко, то повагом — шукали їжі. Другі лежали нерухомо. А їжі не було.

Хтось надзвичайно хижий і міцний зненацька підкравсь і обідрав м'ясо, і вони, згинаючись і розгинаючись, повзали й повзали взад і вперед, вгору і вниз, лизали сухі ребра і шукали з'їжі.

Бо то були люди.

А він, чорний і кудлатий, з довгими здоровими кістлявими руками, сам кістлявий і неосяжний, простягав свої страшні руки все далі й далі і ненаситно жер хати, жер худобу, жер людей і все, що жило з ними. І чим більше жер, тим більше ріс: голова його заходила за хмари, і в недосяжну далечінь сягали його руки.

Все ревло, стогнало, билось в муках і благало.

Люди повзали перед ним, як черва, мішаючись з землею, підіймали до нього очі, руки, благали, ридали, рвали своє тіло і, повні невимовного жаху, падали, корчились в агоніях і вмирали.

А він, нерухомо страшний і безжальний, грізно стояв над Землею і ширивсь, і ріс, і від його розпущених, як хмари, патлів стояла темно-сіра могильна мла і захищала собою сонце.

А на лиці його, зарослім і плисковатім, не було ні гніву, ні жалю, ні радості, ні горя. І божевілля...

І, сповнений жахом, вітер вив і ревів.

З розгону, щоб перескочить — втекти далеко-далеко,— налітав він на випнуті ребра хат, заплутувавсь, вив ще дужче, ламав, виривавсь і, крутячись, як оскаженілий звір, тікав, тікав, тікав...

І тікали хмари, малі й великі, напружались втікати дерева, бучно розхитувались і поривались вперед і не могли і, повні жаху, махали, махали руками-гіллям і рвали й розкидали своє листя.

Жах, муки й смерть!

І божевілля...

А дощ, дрібний і холодний і через те колючий, як шпички, з кам'яною жорстокістю ката торохтів по голих ребрах хат і заглушав довгі і повні жаху стогни, що безупинно виривались надвір і кривавими стьожками летіли до неба. О-о! О-о! О-о!

А Небо мовчало, як і перш.

1906 року. Вересень. У Києві